

Aquí amb aquesta llengua et diria...

(Notícia de la traductora Marta Pessarrodona)

Marta Pessarrodona ha exercit com a traductora des de la professionalitat i la passió. Les seves llengües bàsiques d'incorporació al català i al castellà són el francès i l'anglès, llengües, d'altra banda, que sovintegen també els seus versos. Després de la seva estada com a lectora a la Universitat de Nottingham (Anglaterra), s'inicia en el camp de la traducció en castellà als anys setanta, amb obres de diversos gèneres, algunes de tipus tècnic i relacionades sovint amb la pintura: *Henry Moore: dibujos* d'Ann Garrould; o bé novel·les com *Un mes de domingos* de John Updike, *Seres con poderes ocultos* de Colin Wilson, *Funny Lady* de Leonore Fleischer, *Ragtime* d'E.L. Doctorow, *Las palabras para decirlo* de Marie Cardinal, o *Miedo a volar* d'Erica Jong, entre d'altres. A mitjans dels vuitanta, s'especialitza en les traduccions que formen part dels seus interessos intel·lectuals, preferentment descobrint per al públic les grans autores del xx. De Doris Lessing ha traduït *Si la vejez pudiera* (Edhasa, 1988), *De nuevo el amor* (1998), *Diario de una buena vecina* (1987), *Dentro de mí* —també en català, *Dintre meu* (Destino, 1997)— i *El día que murió Stalin* (2001). Alguns autors com E.M. Forster, amb *Una habitación con vistas* (1991), es compten també entre les seves traduccions. D'Erica Jong ha traduït *Paracaídas y besos* (1986); i amb Carles Urritz Geli, *El porvenir es largo* de Louis Althusser l'any 1993. Cal recordar a més les traduccions de *Rostros en el agua* de Janet Frame i *Verdes mansiones* de W.H. Hudson, ambdues del 1991, i *Matadero: Bosnia y el fracaso de Occidente* de David Rieff (1996). La seva primera traducció al català s'estrena en la literatura infantil amb *Varenka* de Bernadette l'any 1972, a la qual segueix *El món rodó* de Gertrude Stein (1985). Seran importants després *L'amant* de Duras l'any 1989, *Una vida pròpia* de Gerald Brenan (1990) i *Una dona desconeguda* de Lucía Graves, a Proa l'any 2000. Té en preparació *Sense & Sensibility* de Jane Austen.

D'altra banda, el treball sobre el grup de Bloomsbury ha inspirat la major part de la seva activitat traductora: des de les obres de Virginia Woolf (a vegades només en pròlegs com en *Fin de viaje* o l'estudi de Nigel Nicolson *Retrato de un matrimonio*) fins als assaigs més solvents sobre l'autora. Ha traduït, per exemple, els dos volums de

Virginia Woolf de Quentin Bell (Lumen, 1980 i 1982); o s'ha ocupat directament de l'edició d'alguns altres (*La muerte de Virginia Woolf* de Leonard Woolf, Lumen, 1984), i *De amiga a amiga: cartas que sólo una mujer puede escribir* de Wyse Lois l'any 1998. Un llarg camí que culmina amb el comissariat de l'exposició *El grup de Bloomsbury* (Barcelona, 1986) i amb el catàleg *El Grup de Bloomsbury* (Fundació Caixa de Pensions, 1988).

En francès, la seva tasca s'ha desplegat cap a aquelles autores que acaben de configurar l'univers moral i crític de la seva formació. A més de *L'amant*, ja mencionada, tradueix de Marguerite Duras *Savannah Bay* (Edhasa), i de Simone de Beauvoir les novel·les *L'edat de la discreció*, *Monòleg* i *La dona trencada*, publicades per Deriva Editorial l'any 2002.

Cal remarcar que l'autora ha traduït teatre que no ha estat publicat: Mark Medoff, Harold Pinter o Willi Russell representen alguns dels seus interessos en aquest camp.

La traducció de les obres de Lessing, de Sontag, dels estudis sobre Woolf o de les novel·les de Simone de Beauvoir respon a una implicació determinada en el paper intel·lectual de la dona en la literatura. Pessarrodona, que entén la traducció com a exercici privilegiat de lectura, ha reconegut la influència d'aquestes autores en la seva obra. Susan Sontag, juntament amb Walter Benjamin, forma part del seu itine-

rari intel·lectual. Ha traduït d'aquesta autora *Cap a Amèrica* (Proa, 2002) i *Patint pel dolor dels altres* (2003), en català, i *El amante del volcán* (Alfaguara, 1996). Escriptora ella mateixa de biografies, s'hi ha endinsat des de la traducció: *Sarah Bernhardt, el riure indestructible* de Françoise Sagan (Círculo de Lectores, 1991); *Katherine Mansfield* de Claire Tomalin, o l'autobiografia de Dora Russell, *Dora Russell* (Grijalbo, 1979). D'altres traduccions tenen una empremta especial en la seva poesia, com ara la realitzada, juntament amb Rosa M. Piquer, del *Llibre de les revelacions de l'amor diví* (Proa, 2002) de Juliana de Norwick: «Miro el llibre obert / i vull creure més que mai / en l'anacoreta de l'Edat Mitjana: / "Tot anirà bé, tota mena de cosa / anirà bé"». Així entenem també la versió del llibre de Sylvia Plath *La campana de cristal* (Círculo de Lectores, 1992).

Una sempre manifesta passió pel viatge culmina amb la direcció de la col·lecció *Mujeres viajeras* de Plaza y Janés, en la qual ella mateixa tradueix alguns textos, com per exemple *Risa africana* de Doris Lessing. Marta Pessarrodona multiplica els seus centres d'interès amb una total capacitat per atendre gèneres i temes. Sovint aquesta pràctica es bifurca en treballs propis o en articles periodístics o en versos. D'una manera clara, podríem qualificar el seu treball de càtedra itinerant de la literatura en general.

Significativament, l'autora mai no ha lliurat al públic traduccions de poesia. La raó de ser d'aquest fet ve del mateix compromís de Pessarrodona amb la seva obra. Ella mateixa afirma que les traduccions poètiques vindran més tard, quan ja no consideri necessari explorar el cabdal líric propi. Espigolant articles, s'hi troben diverses valoracions sobre la traducció: què es perd i què queda en la versió d'un poema d'Akhmatova, per exemple, o quin perill corren els autors clàssics, *The Old Masters*. Pessarrodona es recrea en els registres de la prosa nerviosa de Sontag, o la més temperada de Lessing; serveix l'objectivitat clínica de Beauvoir i l'aparent parquedat de Duras. Però sobretot incorpora amb cada escriptor o escriptora una forma de veure el món que sol traslladar d'una manera o d'una altra a les diverses esferes de la seva activitat literària.

